

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β. ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 11 του Ιουλίου 1904 | ΓΡΑΦΕΙΑ : 'Οδός Οικονόμου ἀριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 104

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΟΛΗ

ΓΡΑΜΜΑ ΤΡΙΤΟ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Φίλε Νουμά,

Υποθέσαμε στο προηγούμενο γράμμα, ότι η εφημερίδα την οποίαν ανέφερα, βγήκε στη μέση και πρόκειται να κυκλοφορήσῃ. Ἄς δώσουμε τώρα κάθε πόσο θα εκδίδεται. Βέβαια για κάθε μέρα ούτε λόγος πρέπει να γίνεται και για άλλες αιτίες και διότι δέκα ἡ δώδεκα σελίδες δεν είναι δυνατόν να διαβάζονται καθημερινῶς και οὔτε πρέπει νάχουμε τὴν ἀπαίτηση να διαβάζονται ἀπὸ ἀνθρώπους, πού δεν θάχουν οὔτε τὸν καιρὸ, μὰ οὔτε καὶ τὴν ὀρεξὴ νὰ θυσιάζουν περισσότερες τοῦ συνεισθημένου ὄφους στὴν ἀνάγνωσιν. Ὡστε νὰ βγαίνει κατὰ διαστήματα; Καὶ τί θὰ γίνεται τότε στα δέκα ἡ δώδεκα σελίδες αὐτά; Δύο πράγματα ἀναγκαστικῶς: Ἡ οἱ ἄλλες εφημερίδες, οἱ ὅποτες πρέπει νὰ λείψουν ἐπὶ τέλους, θὰ πέρνουν καὶ θὰ δύνουν, ἢ οἱ ἀναγινώσκοντες θάχουν τὴν ὑπομονὴ νὰ μὴ διαβάζουν τίποτε ἄλλο στὸ μεταξὺ. Τὸ πρῶτο ὑπόσχομαι ὅτι θὰ γίνῃ, τὸ δεύτερο ποτέ. Μήγαρις μπορεῖ ὁ Ἀθηναῖος ἢ ὁ Βουλευτὴς νὰ μὴ διαβάσῃ τὴν εφημερίδα του πρῶτῃ, εἴτε στὸ κρεβάτι βραδυνῶς, εἴτε στὸ τραπέζι καὶ τοῦ καφενεῖου κάθεται, εἴτε δέχεται τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ λούστρου, εἴτε πίνει τὸν νωγυλιὸν του μαζί με τὴν πρωτὴν ὀρεξίαν πού σκορπᾷ ἡ αὐγὴ;—Ὁχι. Χρειαζέται λοιπὸν καθημερινὴ τροφή, ἄς τὴν ποῦμε πνευματικὴ. Ἐγὼ θὰ τὴν ἔλεγα ἀναπληρωτικὴ τῶν ζωτικῶν του δυνάμεων, πού χάνει στὴν ἐκπλήρωσιν... τῶν πολιτικῶν καὶ ἀστικῶν του δικαιωμάτων. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἄς διαιρέσουμε τὴν ὕλη καὶ τὰς ἐκδόσεις, ὥστε νάχουμε δύο φύλλα. Τὸ πρῶτο, τὸ κύριον, τὸ πύσπουδαῖον, ὅπως θέλετε βαπτίσετε το, νὰ βγαίνει δύο φορές τὴν εβδομάδα, τὴν Τετάρτη καὶ τὴν Κυριακή. Ἄν φαίνεται καὶ αὐτὸ πολὺ ἄς εἶναι μιὰ φορά μόνον, στὴν ἀρχή, ὡς ὅτου τακτοποιηθῶν καλύτερα τὰ πράγματα. Αὐτὸ θάχῃ ὅλο τὸ ὕλικόν πού ἀνέφερα στὸ προηγούμενον γράμμα μου, καὶ ὅ,τι ἄλλο ἀπαίτηση ἢ πρόοδος καὶ ἡ τελειοποίησίν του. Τὸ δεύτερον, τὸ μικρότερον, νὰ βγαίνει κάθε μέρα, ἐκτὸς τῶν μερῶν πού θὰ ἐκδίδεται τὸ μεγαλύτερον. Αὐτὸ ἄς ἔχῃ τῆς σελίδες ἢ καὶ ἑξῆς, ἂν εἶναι ἀνάγκη, καὶ ὕλικόν ὅποιον κριθῇ κατάλληλον γι' αὐτό. Ὁχι βέβαια ἄλλο ἀπ' ἐκεῖνα πού εἶπα. Μὰ λιγώτερα, ἐννοεῖται, καὶ ἀπαρξίτητα στὴν κίνησιν τῆς ἡμέρας. Θάχῃ πάντα τὰ πολιτικὰ σχόλια, τὰ τηλεγραφήματα τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ, τὴν κοινωνικὴν, κυβερνητικὴν, στρατιωτικὴν, σχολικὴν καὶ παρόμοιας εἰδήσεις. Καὶ ἄ,τι ἄλλο χρήσιμον σ' ἕνα τετρασελίδον καθημερινὸ φύλλον.

Δὲ θάχῃ οὔτε τὴν μεγάλαν μελέτην κάθε εἴδους, οὔτε τὴν φιλολογίαν, οὔτε τὴν ἱστορίαν, οὔτε ἄλλα πού ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τόπο περισσώτερον, γιὰτὶ θάχῃ προσωρισμένον γιὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς στιγμῆς. Ἐάντις ὅμως καὶ αὐτὸ παραδειγμα εφημερίδας.—καὶ πῶς νὰ μὴν εἶναι, ἀφοῦ εἶν' ἀναπόφευκτον τῆς μεγάλης;—δὲ θάχῃ οὔτε ἐπιφυλλίδες, οὔτε διηγήματα, οὔτε κανένα ἄλλο ἀπ' τὰ ἐμπερικῶς ἐκείνα παραγεμισμένα τῶν περισσοτέρων ἀθηναϊκῶν εφημερίδων. Θάχῃ τίτλους μικροῦς καὶ αὐτῆς, γιὰ νὰ μὴν πιάνουν τόπο πολὺ, καὶ ὅ,τι τέλος πάντων εἶπα καὶ γιὰ τὴν ἄλλην. Ἐνα πρό-τυπον γι' αὐτὴν μπορεῖ νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ ἡ Νέα Ἡμέρα τῆς Τεργέστης καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν διάταξιν καὶ ὡς πρὸς τὴν ὕλην.

Ἔτσι νομίζω πῶς εἶναι δυνατόν νὰ οἰκονομηθῶν τὰ πράγματα. Ἄν κανεὶς ἔχῃ ὀρθότερας ἰδέας ἄς τὴν προτείνῃ. Τὸ ζήτημα δὲν ἐγκτεῖται ἐδῶ. Τὸ ξαναεἶπα. Ὁ σκοπὸς εἶναι ἡ ὕλη καὶ μόνον αὐτή. Ἐδῶ πρέπει νὰ δώσουμε τὴν προσοχὴν μᾶς ὀλόκληρην. Πόσο τώρα θὰ πουλιούνται τὰ φύλλα τοῦτα; Τὸ μικρὸν βέβαιον παραπάνου ἀπ' τὴν πεντάρα δὲν κάνει νὰ πουληθῇ. Τὸ μεγάλο 15 λεπτὰ τὸ πολὺ-πολύ. Ὅταν μάλιστα αὐξήσῃ ἡ κυκλοφορία μπορεῖ καὶ δέκα λεπτὰ μόνον νὰ πουλιέται. Κυρίως ὅμως πρέπει οἱ χρονικὲς συνδρομαὶ νὰ γίνων ὅσο τὸ δυνατόν μικρῆς. Ἐπείτα ὅτι θὰ δώσουν καὶ οἱ πλούσιοι μᾶς μερικὰ χρήματα. Ὅθι γίνῃ ἀκόμα ἀνάγκη καὶ τὸ Κράτος νὰ συντρέξῃ τὸ ἔργον μὲ μιὰ Ταχυδρομικὴ ἀτέλεια, καὶ ὅθι τὸ καμῆ, ὅταν δῆ τι εἴδους φύλλον εἶν' αὐτό καὶ τι ὠφέλιμον παρέχει στὸν λαόν. Καὶ δὲν βλέπω λοιπὸν τὴν δυσκολίαν, ὅταν ἀποκτηθῶν μερικὰ κεφάλαια καὶ διαδοθῇ παντοῦ τὸ φύλλον, νὰ ὀριστῇ ἡ χρονικὴ συνδρομὴ σὲ 10-12 δραχμῆς. Ἄλλὰ καὶ αὐτὲς ἀκόμα θάχῃ πολλές γιὰ κείνους πού τᾶχουν στενά. Κι ὅμως πρέπει καὶ αὐτοὶ νὰ τὴν διαβάζουν τὴν εφημερίδα.

Ἡ λύσις τῆς κυκλοφορίας καὶ διαδόσεως θὰ λύσῃ καὶ τοῦτο τὸ ζήτημα. Ἄς διοῦμε λοιπὸν.

Ὅλη ἡ Ἑλλάς ἔχει κατ' ἐλάχιστον ὄρον 2 1/2 ἑκατομμύρια κατοίκους. Τούτους Ἑλληνας τοῦ ἐξωτερικοῦ δὲν τοὺς λογαριάζω πρὸς τὸ παρόν. Τὰ 2 1/2 αὐτὰ ἑκατομ. κάμνουν 500 χιλιάδες οἰκογένειες. Ἀπ' αὐτὲς τώρα πόσες εἶναι κείνες πού ἔχουν ἕστω καὶ ἕνα ἄτομον πού ξέρει κουτσὰ-στραβά νὰ διαβάσῃ; Γιὰ νὰ εἶμασθε πάντα μῆσα ἄς βάλουμε τὸ 1/5, δηλ. 100 χιλιάδες. Αὐτὲς ὁ ἀριθμὸς μᾶς φτάνει στὴν ἀρχή. Ἐκατὸ λοιπὸν χιλιάδες ἄτομα μποροῦν νὰ πιάσουν στὸ χέρι τοὺς εφημερίδας. Ἐκατὸ χιλιάδες λοιπὸν συνδρομαὶ πρέπει νὰ γίνων. Πῶς ὅμως θὰ τὸ κατορθώσουμε τοῦτο;

Δὲν εἶναι πολλὸς καιρὸς πού ἔμαθα ἀπὸ κάποιον κύριον, ὅτι σὲ κάποιον μέρος τῆς Ἑυρώπης γίνεται τὸ ἔξῃς πρᾶμα: Ἐκδίδεται ἕνα καλόν, λαϊκόν καὶ φτηνόν περι-

δικόν. Τὴν πρώτην μέραν πού τυπώνεται τὸ διαβάζουν οἱ κάτοικοι τῶν κεντρικωτέρων μερῶν με τὴν πρώτην τιμὴν πού πουλιέται. Μετὰ δύο μερῶν τὸ ἐπιστρέφουν αὐτοὶ γιὰ νὰ τὸ διαβάσουν οἱ πῶς ἀπέκιντροι, οἱ ὅποιοι, ἐννοεῖται, πληρώνουν καὶ ὀλιγώτερα. Μετὰ δύο πάλι μερῶν καὶ αὐτοὶ τὸ ἴδιον κάμνουν γιὰ ἄλλους πῶς μακρυσμένους ἀκόμα, καὶ τὸ πρᾶμα προχωρεῖ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο ὡς τὴν τελευταίαν περιφέρειαν, ὅπου καὶ ἡ τιμὴ κατανατᾷ τίποτε πᾶ. Ὡστε καὶ ὁ ἐκδότης κερδίζει ὀλίγον, καὶ οἱ ἀνθρώποι ἐκεῖνοι με δύο-τρία φράγκα τὸ χρόνον διαβάζουν καὶ μορφώνονται.

Δὲν μπορῶ νὰ τὸ βεβαιώσω με ὄρον ἂν αὐτὸ συμβαίνει πραγματικῶς ἐκεῖ. Τὸ ἀνέφερα μόνον γιὰτὶ μοῦ φάνηκε πολὺ πρακτικόν καὶ ὀχι ἀνεφάρμοστο καὶ στὴν Ἑλλάδα. Ἄν δὲν εἶναι ἀληθινόν δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει. Ἄς προσπαθήσουμε λοιπὸν νὰ ὠφεληθῶμε ἀπ' αὐτό, πέρνοντας βοηθούς τοὺς δασκάλους τῶν ἐπαρχιῶν. Αὐτοὶ ἄς γίνων ἕνα εἶδος πρᾶκτορες γιὰ τὴν τέτοιαν τοῦ φύλλου διάδοσιν. Καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μείνουν με ἀδειανὰ χέρια. Ὅθι πάρουν καὶ αὐτοὶ τὸν κόπον τοὺς κατόπι. Στὴν μεγάλαν πόλιν καὶ στὴν πρωτεύουσαν τῶν ἐπαρχιῶν δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐφαρμόσουμε αὐτὸ τὸ σχέδιον. Ἐκεῖ ἡ εφημερίδα θὰ πηγαίνει κατ' εὐεῖαν, καὶ κάθε συνδρομητὴς ἢ ἀγοραστὴς θάχῃ καὶ κάτοχος τῆς γιὰ πάντα. Στὰ χωριά, στὸ λαόν πρέπει νὰ σκορπίσουμε τὴν εὐεργετικὴν ἀκτίναν τοῦ ἡλίου. Αὐτὸν ν' ἀγαπήσουμε, αὐτὸν νὰ φωτίσουμε καὶ νὰ παιδαγωγήσουμε. Νὰ τοῦ ἀνοίξουμε τὰ μάτια νὰ δῆ τι κάμνει ὅταν στέλνει κείνους, πού τὸν ἀντιπροσωπεύουν. Νὰ τοῦ εἰξοῦμε, ὅτι τὸν δημαγωγοῦν, ὅτι τὸν κοροϊδεύουν με λαγούς καὶ πετραχίλια, ὅτι δὲν τοὺς κόρτει γιὰ τὰ πραγματικὰ τῆς πολιτείας συμφέροντα, ἀλλὰ γιὰ τὰ ψεύτικα, τὰ κοκοῦργα, τὰ ἐγκληματικὰ, τὰ βουλευτικὰ τέλη; πάντων. Καὶ γι' αὐτὸ λέγω πῶς πρέπει ἐκεῖ νὰ κυκλοφορήσῃ τὸ φύλλον με τρόπον προσετὸν στὴν πῶς μικρὴν σκοῦλαν. Γιὰ νὰ καταλάβῃ πῶς αὐτὸς μόνον, ὁ λαός, ἀποτελεῖ τὴν ἰσχύν τοῦ κράτους, καὶ ὅτι οἱ ἄλλοι, οἱ εἰσοδηματοῦχοι καὶ οἱ προνομιστοῦχοι τοῦ τίτλου τοῦ πατριώτη καὶ τοῦ ἔθνοσωτήρος εἶναι μηδέν, εἶναι τίποτε μπροστὰ σ' ἐκεῖνον.

Καὶ θάθελα γιὰτὸ οἱ εφημερίδες μᾶς νάξεραν περισσότερο ἀπ' ὅτι γράφουν καὶ νὰ μὴ δύνουν με τόση ἐπισημότητα καὶ γενναϊοδωρία τὸν τίτλον τοῦ κοσμάκη στὸν ὀλόκληρον ἐκεῖνον κόσμον. Ἄν ἀπ' τὴν ἐργασίαν τοῦ τῆς τιμῆς δὲν περισσεύῃ νὰ χιτίζῃ παλάτια καὶ νὰ κάμνῃ τὸν τοκογλύφον, τί φταίει αὐτός; Καὶ τῶν ἑκατομμυριούχων μᾶς ἂν βαστᾷ ἡ καρδιά νὰ δῆν ἴσον με τὸν κοσμάκη φόρον καὶ καμιά φορά καὶ νὰ τὸν ἀποφεύγῃ—προπάντων στὰ τελωνεῖα—πάλιν αὐτὸς δὲν φταίει.

Αὐτὰ τὰ εἶπα γιὰ νὰ δείξω πῶς δὲν ὑπάρχει καλύτερον πρᾶμα ἀπ' τὸ νὰ ἀγαπᾷ κανεὶς τὸν λαόν. Γιὰτὸν ἄς θυσιάσουμε πολλὰ, γιὰτὶ αὐτὸς θυσιάζει κάθε

